

Uw brief van

Uw kenmerk

Ons kenmerk
79991Haarlem
augustus
2012

Onderwerp

Jaarverslag 2011
Nationaal Park Zuid-KennemerlandTelefoon nr
023 5145373Bijlagen
1

Geachte heer, mevrouw,

Met veel genoegen bied ik u hierbij het jaarverslag 2011 van het Nationaal Park Zuid-Kennemerland aan.

Jaarlijks bezoeken ruim 300.000 mensen ons Nationaal Park. De meesten wonen in de directe omgeving en komen regelmatig in hun 'achterduin'. Samen zijn zij goed voor bijna 2 miljoen bezoeken per jaar.

Om die vele bezoekers ook in de toekomst te kunnen laten genieten van dit prachtige duinlandschap, is blijvende aandacht voor natuur, recreatie en communicatie nodig. De partners van het Nationaal Park werken hier dan ook aan, met grote inzet en veel enthousiasme. Samen met honderden vrijwilligers en een groeiende groep gastheren.

Dit jaarverslag biedt een overzicht van de vele grote en kleine activiteiten die in 2011 plaatsvonden.

Ik wens u veel leesplezier.

Met vriendelijke groet,

Mevrouw A. Emmens-Knol
voorzitter Nationaal Park Zuid-Kennemerland

Nr. Reg. raadsst.:	Raadsst. verg. d.d.
voor kennisgeving hangen.:	
in h. b&w om preadvies	
in h. b&w ter afdoening	
in h. burg. ter afdoening	
art. 38 RVO, vragen raadslid	

Secretariaat Nationaal Park
Zuid-Kennemerland

Provincie Noord-Holland

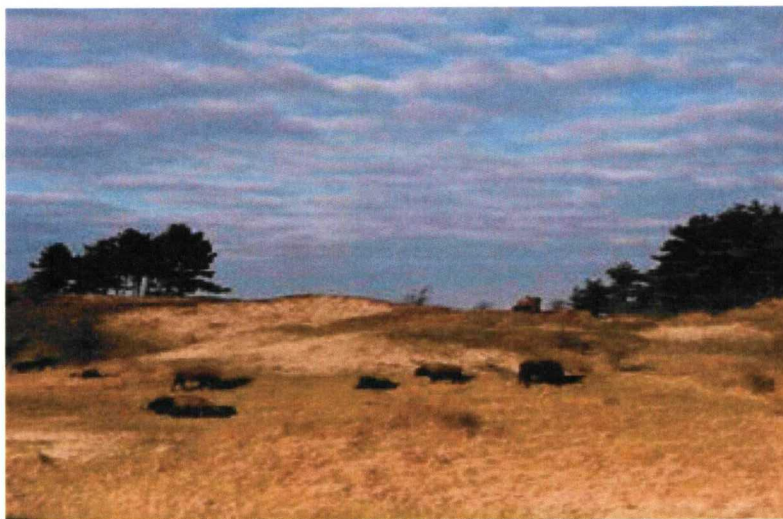
Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Tel. (023) 514 53 73

leverc@noord-holland.nl
www.npzkn.nl

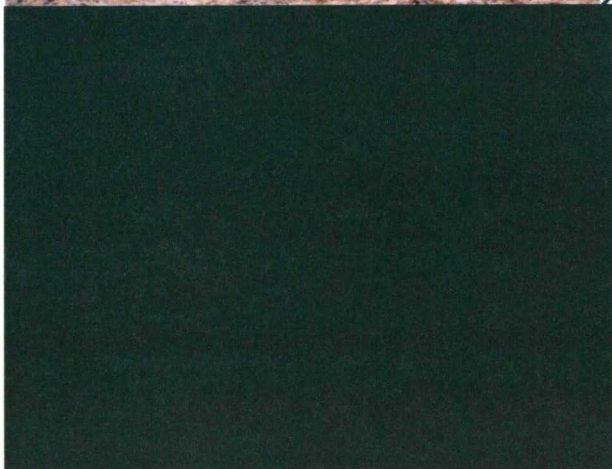
Beste auteur, denkt u aan het
afschrift van het antwoord!

s.v.p. sturen aan de Griffie

Jaarverslag 2011

Nationaal Park
Zuid-Kennemerland

Nationaal Park Zuid-Kennemerland

Jaarverslag 2011

Inhoudsopgave

3	Voorwoord
4	Samenwerkingsverband Nationale Parken
5	Vier doelstellingen van de Nationale Parken
6	Bestuurlijke organisatie van het Nationaal Park Zuid-Kennemerland
9	Bescherming en ontwikkeling van natuur en landschap
15	Flora en Fauna
17	Natuurgerichte recreatie, communicatie en educatie
24	Onderzoek
30	Bijlage 1: samenstelling Overlegorgaan en Adviescommissie
31	Bijlage 2: Gastheren

Augustus 2012

Tekst: Secretariaat NPZK, overig zie vermelding bij tekst.

Fotografie: zie vermelding bij de foto

Voorwoord

Het jaar 2011 heeft het Nationaal Park Zuid-Kennemerland veel veranderingen gebracht.

Allereerst was daar het afscheid van de zeer gewaardeerde voorzitter Frieda van Diepen, die met groot enthousiasme en inzet twaalf jaar vorm heeft gegeven aan het Nationaal Park. Aan het eind van het jaar namen we ook afscheid van Jacqueline Groen. Zij heeft ruim 5 jaar met enorme inzet en veel vindingrijkheid invulling gegeven aan de functie van secretaris.

In september 2011 kondigde staatssecretaris Bleker grote bezuinigingen aan op natuur en landschap. Hij haalde per direct een streep door de rijksbijdrage aan de Nationale Parken. Wij zijn blij dat de provincie snel daarna liet weten het Nationale Park Zuid-Kennemerland in 2012 financieel te zullen steunen. Maar voor de jaren daarna hebben we nog geen zekerheid. In 2012 brengt de provincie een nieuwe agenda Natuur, Recreatie, Landschap uit. Wij hopen en verwachten dat de provincie de rijksbijdrage aan de Nationale Parken overneemt.

We hebben in 2011 veel bereikt. De Nationale Postcode Loterij kende ons een bedrag van € 950.000 toe voor de aanleg van de Natuurbrug Zandpoort. De voorbereidingen voor dit ecoduct, dat ons Park verbindt met de Amsterdamse Waterleidingduinen, kwamen in een stroomversnelling en we verwachten dat de bouw in de zomer van 2012 kan starten. In de Noordwest Natuurkern is een begin gemaakt met het herstel van de dynamiek in het duinlandschap. Beide grote projecten zullen bijdragen aan het herstel en verduurzamen van het leefgebied van veel plant- en diersoorten die kenmerkend zijn voor ons bijzondere Nationale Park.

Wij hebben in 2011 ook verder kunnen werken aan herkenbare bezoekersinformatie, het vergroten van de economische waarde van het gebied en een grote inzet van vrijwilligers.

In het nieuwe jaar gaan wij verder met het zoeken van (financieel) draagvlak en zullen we, nu de provincie gaat starten met Natura 2000, veel energie steken in het maken van een nieuw Beheer- en Inrichtingenplan. Wij zijn ons ervan bewust dat we bewoners en gebruikers van het gebied moeten informeren en waar mogelijk betrekken bij onze projecten. Zij voelen zich immers sterk verbonden met het Park. Wij hebben daarom besloten om in 2012 een grote communicatiecampagne te voeren, waarin wij mensen willen meenemen op ons pad.

Als nieuwe voorzitter heb ik bij bestuurders, bewoners en ondernemers een grote betrokkenheid bij het gebied ervaren. Ik zie de toekomst van ons Nationaal Park daarom, ondanks de financiële onzekerheid, met groot vertrouwen tegemoet.

Aaltje Emmens-Knol

Voorzitter Nationaal Park Zuid-Kennemerland

Samenwerkingsverband Nationale Parken

Het Nationaal Park Zuid-Kennemerland is één van de twintig Nationale Parken in Nederland. Door een goede samenwerking van alle parken in de Stichting Samenwerking Nationale Parken (SNP) kunnen ervaringen gedeeld worden en kan de herkenbaarheid worden vergroot door bijvoorbeeld een uniforme huisstijl. Zo zijn de logo's van de parken op elkaar afgestemd en herkenbaar, is er een handboek ontwikkeld voor uniforme bebording en worden succesvolle projecten zoals Gastheerschap voor Recreatieondernemers, ooit gestart in Nationaal Park Drents-Friese Wold, nu in vele parken georganiseerd. Vanuit een hechte samenwerking kan ook landelijk gewerkt worden aan de belangenbehartiging bij de rijksoverheid en de provincies. Door het SNP wordt 4x per jaar een NP-magazine uitgegeven, bedoeld om bestuurders en beleidsmakers meer inzicht te geven in het werk van de Parken en daarmee meer draagvlak en steun te mobiliseren bij de politiek.

In 2011 heeft SNP het document 'Stappenplan sponsoring Nationale Parken' opgesteld, met aandachtspunten, tips en vragen waarmee de nationale parken inzicht krijgen in de kansrijkheid van sponsoring voor hun parken. Verder zijn de resultaten van het Manifest Natuurkwaliteitsimpuls Nationale Parken gepubliceerd met succesvolle projecten in vijf nationale parken die bijdragen aan de natuurkwaliteitsverbetering van deze parken. Eén van die projecten is de Natuurbrug die in het Nationaal Park Zuid-Kennemerland wordt aangelegd.

EUROPARC

Om samenwerking tussen de Nederlandse Parken met Parken in Europa te bevorderen zijn SNP en de twintig Nationale Parken lid van de Europese Federatie (Europarc Federation).

In 2011 is de jaarconferentie van EUROPARC van 21 tot 25 september gehouden in de Biosphere Reserve Schwäbische Alb (Zuid-West Duitsland) onder de titel "Kwaliteit telt – Voordelen voor de natuur en mensen". Meer dan 330 experts uit 40 landen zochten naar oplossingen voor effectief beheer van beschermde gebieden en manieren om dit duurzaam te financieren.

De conferentie werd afgesloten met een gemeenschappelijke verklaring, de Bad Urach Declaration. Alleen door goed en kwalitatief hoogwaardig natuurbeheer kunnen de doelen van het Biodiversiteitsverdrag gehaald worden. De deelnemers riepen de Europese Commissie, het Europees Parlement en de nationale regeringen op om de kwaliteit van het beheer van beschermde natuurgebieden duurzaam te garanderen.

De vier doelstellingen van de Nationale Parken

De twintig Nationale Parken die Nederland rijk is vertellen gezamenlijk het verhaal van de Nederlandse natuur. Alle bijzonderheden van de Nederlandse natuur zijn er te vinden.

Het idee om gebieden als Nationaal Park aan te wijzen is meer dan een eeuw geleden in de Verenigde Staten ontstaan. De bedoeling is op deze manier waardevolle natuurgebieden te beschermen en te bewaren voor de toekomst. Een Nationaal Park omvat minimaal 1000 hectare aaneengesloten terrein. Het gebied bestaat uit meren, vennen, duinen of bossen met een bijzonder planten- en dierenleven en bezit een grote wetenschappelijke waarde. Tegelijkertijd is recreatie mogelijk.

In de Nationale Parken werken belangenorganisaties, zoals natuurbeheerders, landbouwers, recreatieondernemers en gemeenten samen op vrijwillige basis. Daarvoor beschikt ieder Nationaal Park over een Overlegorgaan met adviserende commissies. Elk Overlegorgaan heeft een onafhankelijke voorzitter en de secretaris is een provinciaal ambtenaar. Elk park kent een coördinator voorlichting en educatie en de meeste parken ook een ondersteunend educatief en communicatief medewerker.

De Nationale Parken richten zich op:

- Bescherming en ontwikkeling van natuur en landschap
- Natuurgerichte recreatie
- Communicatie en Educatie
- Onderzoek

Bestuurlijke Organisatie

Overlegorgaan

Het Nationaal Park Zuid-Kennemerland is een samenwerkingsverband van Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland, particuliere eigenaren, het IVN Natuur en Milieueducatie, de omliggende gemeenten Zandvoort, Haarlem, Bloemendaal en Velsen en de provincie Noord-Holland. Dit samenwerkingsverband richt zich op natuur, recreatie en communicatie & educatie in het duingebied tussen IJmuiden en Zandvoort. Het bestuurlijk platform van het Nationaal Park wordt gevormd door het Overlegorgaan. In het Overlegorgaan zijn alle eigenaren, beheerders en bestuurders vertegenwoordigd. Het Overlegorgaan komt een aantal keer per jaar bij elkaar om te overleggen over plannen, projecten en financiën om op deze wijze een maximale afstemming te verkrijgen. Het secretariaat van het Overlegorgaan van het Nationaal Park Zuid-Kennemerland is gehuisvest bij de provincie Noord-Holland.

Het Overlegorgaan is in 2011 vier maal bij elkaar gekomen. In de vergaderingen zijn uiteenlopende zaken aan de orde geweest. Het Beheer- en Inrichtingenplan 2003-2012 (beleidsplan van het Nationaal Park) loopt eind december 2012 af. Belangrijk onderwerp was dan ook het opstellen van een nieuw Beheer- en Inrichtingenplan. Een Plan van Aanpak daarvoor werd aangehouden, en de provincie werd om uitstel gevraagd, in verband met o.a. gebiedsprocessen voor een beheerplan Natura 2000. Andere onderwerpen die in het Overlegorgaan aan de orde zijn geweest zijn de plannen voor de Nieuwe Informatievoorziening (de bouw van een nieuw Bezoekerscentrum en het creëren van twee nieuwe, onbemande informatiepunten) en de voorbereidingen voor uitvoering van twee grote projecten, de Noordwest Natuurkern en de Natuurbrug Zandpoort. Het Overlegorgaan besloot om in 2012 een draagvlakcampagne te starten om omwonenden en recreanten 'mee te nemen' bij de werkzaamheden in het Nationaal Park.

Voor de uitvoering van het Bestedingenplan 2011 ontving het Nationaal Park via de provincie een projectsubsidie van € 222.000 (rijksbijdrage). De meeste activiteiten uit dit Bestedingenplan werden in 2011 uitgevoerd. Het Overlegorgaan besloot de provincie om uitstel te vragen voor afronding van het Bestedingenplan 2011 omdat enkele activiteiten nog niet gestart c.q. afgerond zijn (opstellen nieuw Beheer- en Inrichtingenplan, draagvlakcampagne en nieuwe informatievoorzieningen). Het Overlegorgaan stelde verder de begroting voor het Bestedingenplan 2012 vast.

Ten slotte ging in december 2011 het Overlegorgaan akkoord met de benoeming van mevrouw A.V. Baerveldt als bestuurder van de Stichting.

		Bestedingenplan 2011 Nationaal Park Zuid-Kennemerland			
nr. BIP	uitvoering beheer- en inrichtingsplan	begroot	ontvangen	uitgegeven	nog te besteden
project 0	Opzet nieuwe BIP 2012-2022	€ 20.000,00	16.000	8.959,92	11.040,08
	beleidskeuze 1: natuurlijke processen en biodiversiteit				
project 7	Maaien natte duinvalleien	€ 20.000,00	16.000	20.000,00	
	Beleidskeuze 4: stimuleren betere ruimtelijke verbanden				
project 24	Verbinding NPZK-AWD	€ 40.000,00	32.000	13.008,86	26.991,14
	beleidskeuze 5: Beschermen en zichtbaar maken cultuurhistorie				
project 30	Uitvoeren beleid cultuurhistorie	€ 2.500,00	2.000	2.500,00	
	beleidskeuze 6: Open en tweezijdige communicatie en educatie				
project 32	Innovatie en ontwikkeling C&E (gastheerschap)	€ 20.000,00	16.000	20.000,00	
project 34	Uitwerken toekomstige infovoorziening	€ 40.000,00	32.000	16.514,19	23.485,81
	beleidskeuze 8: Onderzoek en monitoring				
project 43	voorzieningen vrijwilligers	€ 4.000,00	3.200	1.250,00	
project 44	natuurevaluatie-onderzoek	€ 10.000,00	8.000	10.000,00	
subtotaal projecten		€ 156.500,00	125.200	92.232,97	
nr. 2	Kosten overlegorgaan	€ 6.000,00	€ 4.800,00	8.750,00	
nr. 3	De Zandwaaiër	€ 33.000,00	€ 26.400,00	33.000,00	
nr. 4	Jaarplan Communicatie en educatie	€ 26.500,00	€ 21.200,00	26.500,00	
subtotaal overige bestedingen		€ 65.500,00	€ 52.400,00	68.250,00	
Totaal generaal		€ 222.000,00	€ 177.600	160.482,97	61.517,03
Ontvangen voorschot provincie NH = 80%		€ 177.600,00			

Bestedingenplan 2011

Secretariaat

De secretaris en projectondersteuners vormen de ambtelijke ondersteuning voor het Overlegorgaan. Dit wordt verzorgd vanuit de Provincie Noord-Holland. In 2011 was Jacqueline Groen de secretaris van het park. Zij werd in haar taak ondersteund door mevrouw A. Goedemans en mevrouw L. Peetoom.

Adviescommissie

Inhoudelijk wordt het Overlegorgaan bijgestaan door de Adviescommissie. Hierin hebben, naast de organisaties die in het Overlegorgaan vertegenwoordigd zijn, ook o.a. het Bezoekerscentrum De Zandwaaiër, de stichting Zuid-Kennemerland Natuurlijk, Stichting Duinbehoud en een adviseur Natuur en Milieu Educatie zitting. De Adviescommissie bereidt voor en geeft advies aan het Overlegorgaan over te nemen besluiten.

Stuurgroep Natuurbrug Zandpoort

Besluitvorming over het project Natuurbrug Zandpoort vindt in een aparte Stuurgroep plaats. Deze Stuurgroep is samengesteld uit bestuurders en directeurs van de deelnemende organisaties: Nationaal Park Zuid-Kennemerland, Waternet, Natuurmonumenten, PWN, gemeente Zandvoort en provincie Noord-Holland. De voorzitter van het Nationaal Park is voorzitter van de Stuurgroep. De Stuurgroep wordt ondersteund door een projectgroep en een communicatiewerkgroep waar alle partners in vertegenwoordigd zijn. De Stuurgroep Natuurbrug is in 2011 drie keer bijeen geweest. Op 21 maart werd ingestemd met het Definitief Ontwerp. Op 19 september is een risicoanalyse uitgevoerd en op 11 november heeft de Stuurgroep op basis van de bestek raming een 'go' gegeven voor de uitvoering.

Stichting Ondersteuning Overlegorgaan Nationaal Park Zuid-Kennemerland

De Stichting Ondersteuning Overlegorgaan is in 2006 opgericht om voor het Overlegorgaan, zelf geen rechtspersoon, financiële handelingen te kunnen verrichten. De Stichting kan subsidies, donaties en andere bijdragen aanvragen en ontvangen ten behoeve van projecten van het Nationaal Park Zuid-Kennemerland. De Stichting werkt ondersteunend aan en op verzoek van het Overlegorgaan.

De Stichting is financieel eindverantwoordelijk.

In het Stichtingsbestuur hebben de volgende personen zitting: de voorzitter van het

Overlegorgaan, een vertegenwoordiger van de gemeenten en een vertegenwoordiger van de terreinbeheerders uit het Overlegorgaan.

De volledige samenstelling van Overlegorgaan, Adviescommissie, Stuurgroep Natuurbrug en Stichting is weergegeven in bijlage I.

Afscheid Frieda van Diepen

Op 24 juni 2011 nam Frieda van Diepen afscheid als voorzitter van het Nationaal Park Zuid-Kennemerland. Meer dan 12 jaar heeft zij zich vol enthousiasme en met tomeloze inzet hard gemaakt voor het Nationaal Park. Zij heeft het Nationaal Park gemaakt tot wat het nu is, ambitieus en actief. Frieda van Diepen is opgevolgd door Aaltje Emmens-Knol, oud-burgemeester van Castricum.

Voorzitter Frieda van Diepen (links) en haar opvolger Aaltje Emmens-Knol
Foto: Laura Peetoom

Bescherming en ontwikkeling van natuur en landschap

Ecologische verbindingen

Koosje Lever, Nationaal Park Zuid-Kennemerland

Het Nationaal Park Zuid-Kennemerland wordt doorsneden door de Zandvoortselaan, de Zeeweg en de spoorweg tussen Overveen en Zandvoort. Deze infrastructuur veroorzaakt 'versnippering': leefgebieden voor planten en dieren komen geïsoleerd van elkaar te liggen. Ook kleinere wegen kunnen een barrière vormen voor de natuur. Het Nationaal Park Zuid-Kennemerland wil de leefgebieden weer met elkaar verbinden zodat uitwisseling tussen de soorten weer mogelijk wordt. Dit vergroot de overlevingskansen van planten en dieren in het duingebied.

In het Nationaal Park Zuid-Kennemerland worden kleine ontsnipperingsprojecten uitgevoerd, zoals paddentunnels, maar de meest ambitieuze projecten betreft drie grote natuurbruggen over de bovengenoemde grootste barrières.

Het afgelopen jaar zijn de voorbereidingen voor de Natuurbrug De Zandpoort over de Zandvoortselaan in een stroomversnelling gekomen. Dit ecoduct zal het Nationaal Park verbinden met de Amsterdamse Waterleidingduinen, waardoor een 7500 ha groot aaneengesloten duingebied ontstaat. Hieronder meer daarover.

In 2012 zal begonnen worden met de andere twee geplande ecoducten: ProRail gaat aan de slag met het ecoduct over het spoor – met geld uit het Meerjarenprogramma Ontsnippering van het Rijk - en de provincie Noord-Holland gaat een planstudie uitvoeren voor een ecoduct over de Zeeweg.

Natuurbrug De Zandpoort

Bij de bouw van Natuurbrug De Zandpoort over de Zandvoortselaan en het parallel daaraan gelegen fietspad werkt het Nationaal Park Zuid-Kennemerland samen met Waternet, Natuurmonumenten, PWN, gemeente Zandvoort en de Provincie Noord-Holland. In januari 2011 werden de laatste handtekeningen onder de samenwerkingsovereenkomst gezet. In deze overeenkomst zijn afspraken vastgelegd over de besluitvorming, financiering, aanleg en beheer van de Natuurbrug. De uitvoering wordt begeleid door de afdeling Beheer en Uitvoering van de Provincie Noord-Holland.

De kosten voor het project zijn geraamd op € 9,1 miljoen. De Europese Unie draagt vanuit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) bij met ruim € 3,17 miljoen. De provincie stelt € 2,9 miljoen beschikbaar, terwijl PWN en Waternet ieder € 500.000 inzetten. Bovendien leveren PWN, Waternet en Natuurmonumenten grond voor het project, ter waarde van resp. € 610.000, € 241.000 en € 70.000.

Groot was de vreugde toen het Nationaal Park Zuid-Kennemerland in februari 2011 een bedrag van € 950.000 van de Nationale Postcode Loterij ontving. Bovendien heeft het Prins Bernhard Cultuurfonds een donatie toegezegd van € 33.000. Dit bedrag zal worden gebruikt voor een monitoringsprogramma.

Frieda van Diepen (links) en Jacqueline Groen met de net overhandigde cheque van de Nationale Postcode Loterij

Foto: Nationale Postcodeloterij

In oktober 2011 hebben de secretaris van het Nationaal Park Zuid-Kennemerland en de provinciale projectleider een presentatie gegeven voor de gemeenteraad van Zandvoort, die een maand later unaniem instemde met de ontwerp-omgevingsvergunning. De gemeente organiseerde aan het begin van de inspraakperiode op 19 december een inloopavond, waar bezoekers terecht konden met al hun vragen over het doel van de natuurbrug, procedures etc. Na de periode van zienswijzen volgt in het voorjaar van 2012 een definitief besluit over de omgevingsvergunning. De bouw kan dan nog vóór de zomer starten. Via de website www.natuurbrugzandpoort.nl worden betrokkenen en geïnteresseerden op de hoogte gehouden van ontwikkelingen.

Recreatieve Fietsverbinding

De provincie en de EU hebben in hun subsidievoorwaarden voor de Natuurbrug een doorgaande fietsverbinding tussen de Zandvoortselaan en De Oase in Vogelenzang opgenomen. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan een jarenlange wens bij gemeenten en provincie om een betere recreatieve verbinding te maken tussen de Haarlemmermeer en de kust bij Zandvoort. Omdat dit project buiten de grenzen van het Nationaal Park ligt en het gemeentegrensoverschrijdend is, is de Provincie Noord-Holland projectleider.

Het oorspronkelijke idee was om voor de fietsverbinding gebruik te maken van een bestaande dienstweg door de Amsterdamse Waterleidingduinen. Tegen dit tracé kwamen echter veel bezwaren waardoor de gemeente Amsterdam uiteindelijk niet akkoord ging. Samen met een klankbordgroep is toen een andere variant uitgewerkt. Ook deze variant bleek niet haalbaar omdat de aanleg daarvan een negatief effect heeft op de natuurwaarden, waaronder het habitatype grijs duin en een populatie beschermde nauwe korfslakken.

De provincie zal in 2012 uitzoeken welke varianten technisch en juridisch (incl. natuurwetgeving) haalbaar zijn. Uitgangspunt is dat het tracé langs de rand van de Waterleidingduinen komt. Streven is om het onderzoek in april afgerond te hebben.

Maaien van de natte duinvalleien

Mw. J. van der Vegte, Natuurmonumenten

De natte valleien in het NPZK zijn in de afgelopen 10 jaar sterk in kwaliteit verbeterd. Het stopzetten van de waterwinning, gecombineerd met lokaal plaggen en maaibeheer, heeft hiervoor gezorgd. De ingezette grazers dragen ook positief bij aan de mooie vegetatieontwikkeling. Het maaiwerk is de laatste jaren wat verschoven van

grassige vegetaties naar de struikachtige vegetaties. Dit omdat de grazers het gras

aardig bijhouden, maar de uitbreidende kruipwilg niet eten. In de zomer zijn de duinvalleien een bloemenpracht met rietorchis, watermunt, heeblaadjes, bitterling en parnassia. Ook zijn er veel vlinders en libellen te vinden.

Duingentiaan

Watermunt

Foto's: Jowien van der Vegte

Natuurherstel valleien rond De Bokkedoorns

Ruud Prins, PWN

In 2002 is de grondwaterwinning in het Nationaal Park gestopt en de grondwaterstand is daarna in het hele duin gestegen. Door de terreinbeheerders zijn in veel vernatte duinvalleien natuurbeheermaatregelen getroffen om de beoogde natuurwinst van terugkeer van vochtige planten en diersoorten te verzilveren. In het centrum van het park mocht de grondwaterstand echter niet stijgen omdat er dan overlast zou ontstaan van de stijgende grondwater voor restaurant De Bokkedoorns en de campings langs de Zeeweg. Bemaling van het grondwater is toen ingezet om de boel droog te houden. Ondertussen zijn de campings opgehoogd en is de wijnkelder van het restaurant bovengronds gegaan. De bemaling van het grondwater in het Wethouder van Gelukpark is vrijwel gestopt en in de toekomst gaat de grondwaterstand in een cirkel van ongeveer 1,5 km rondom restaurant de Bokkedoorns zich herstellen.

Dit deelproject, Cluster Bokkedoorns, maakt deel uit van het Masterplan Regeneratie Duinvalleien NPZK en staat op de landelijke TOP-lijst Anti-verdroging. Het rijk en de provincie hebben subsidie ter beschikking gesteld voor de uitvoering van het project en PWN stopt er ook eigen geld in. In september 2011 is gestart met de uitvoering door de begroeiing te klepelen en het materiaal af te voeren. Het gaat om 28 ha duinvalleimilieu aan de zuid- en noordzijde van de Zeeweg. Deze winter werden de valleien in het Kraansvlak daarna ontdaan van de rijke bovenlaag van de grond en het schone zand daaronder tot een gemiddelde diepte van 50 cm. Tevens werden menselijke ingrepen als bemesting van en de oude aardappelakkers zelf deels verwijderd. Het project wordt 1 maart 2012 gestopt om in september 2012 weer opnieuw te starten met de noordelijke valleien. Het zand ligt in opslag voor de ecoducten die de komende jaren gerealiseerd zullen worden, voor herstel van een deel van Kennemercamping de Lakens, etc. Het gehele project wordt in samenwerking met Staatsbosbeheer en de gemeente Bloemendaal uitgevoerd.

Start Uitvoering Noordwest Natuurkern

Marieke Kuipers, PWN

In 2005 is gestart met het project Realiseren Noordwest Natuurkern uit het Beheer- en Inrichtingsplan NPZK 2003-2012. In 2007 zag het eerste schetsontwerp het daglicht en tot de zomer van 2011 is het ontwerp afgestemd op natuur, recreatie cultuurhistorische en kustveiligheidsbelangen in overleg met diverse belangengroepen, gemeenten en waterschappen. In het najaar van 2011 is begonnen met voorbereidende werkzaamheden in het veld en net in het nieuwe jaar start het ontgraven.

Met het project Noordwest Natuurkern komt het stuivende duinlandschap weer terug in de noordwest hoek van het NPZK. Spontane verstuiwing is door diverse oorzaken bijna uit het park verdwenen. Het op gang brengen van duurzame verstuiwing is de beste manier om de duinen weer te verjongen en de biodiversiteit op lange termijn te behouden. Het gaat hierbij om internationaal belangrijke natuur van duingraslanden, vochtige valleien en stuivende helmduinen. Op 21 juni 2011 heeft de Europese commissie voor LIFE-subsidies goedkeuring gegeven aan het definitieve Plan Noordwest Natuurkern. In juli volgde de toekenning van de Provincie Noord-Holland voor de ILG-subsidie.

Het stuiven wordt op gang gebracht door vijf sleuven te maken in de zeereep, de buitenste duinenrij en in het verlengde daarvan vijf landinwaarts gelegen duincomplexen aan de kant van de overheersende wind tot op het zand kaal te maken. Drie van de vijf duincomplexen zijn deze winter geplagd. De beheerder van de zeereep, Hoogheemraadschap van Rijnland, is vanaf 2005 betrokken bij de voorbereidingen van dit dynamisch duinbeheer en heeft het project omarmd. Het project geeft ook invulling aan meer dynamisch kustbeheer. Er zal meer zand in de duinen komen wat ze beter bestand maakt tegen de gevolgen van klimaatverandering.

Werkzaamheden Noordwest Natuurkern

Foto: Marieke Kuipers

Voorafgaand aan het graven is door een gecertificeerd bedrijf naar munitie gezocht, want tijdens de Tweede Wereldoorlog was het duin een oefengebiet. De oplevering van het werk is gepland in maart 2013. Dan zijn er twee winters gewerkt om ruim 200.000 m³ zand te verzetten. Zand dat o.a. kan worden gebruikt voor de aanleg van twee ecoducten in het nationaal park. De natuur en de recreant krijgen er veel moois en waardevols bij: meer afwisseling en variatie in landschap en natuur.

Restauratie Elswout

Marieke Schatteleijn, Staatsbosbeheer

In 2010 en 2011 heeft Staatsbosbeheer op Landgoed Elswout restauratiewerkzaamheden uitgevoerd. Een aantal monumentale bruggen, prielen, het folly-huisje van Ka-buur en de ijskelder van landgoed Duinlust zijn volledig opgeknapt. In het kader van het landschapsherstelplan zijn er bomen gesnoeid en gekapt, nieuwe bomen werden aangeplant, paden werden voorzien van een nieuwe schelpenlaag en er is een vijver gebaggerd. Voor de restauratiewerkzaamheden is gebruik gemaakt van een BRIM-subsidie.

Er werd ook een onderzoek uitgevoerd naar alle bomen langs de wandelroutes op Elswout en Duinvliet. Het advies dat hieruit voortkwam met betrekking tot grootschalig onderhoud is begin 2012 uitgevoerd.

Vrijwilligersinzet

Vrijwilligersinzet voor Natuurmonumenten

Jowien van der Vegte, Natuurmonumenten

Ook in 2011 zijn er weer veel vrijwilligers actief geweest voor Natuurmonumenten. Er zijn vaste groepen 'rasterateurs' die ervoor zorgen dat de veerasters rond de gebieden elke week nagelopen en gerepareerd worden. Jaarlijks is dit 900 km! Ook is er een groep die twee zaterdagen per maand allerhande terreinklussen doet. Vaak werk op plekken waar je niet met een machine kunt of wilt komen. Ook IVN Zuid-Kennemerland is een dag aan het werk geweest en zijn een aantal bedrijven te gast geweest die de handen uit de mouwen staken. In het weekend zijn excursieleiders en de TIP'ers aan het werk. TIP staat voor TerreinInformatiePunt. De TIP'ers zijn op zondagmiddag op drukke plekken aanwezig om vragen van bezoekers te beantwoorden en tips te geven voor een bezoek aan het gebied (circa 100u per jaar). Op doordeweekse dagen zijn veel inventariseerders actief met het tellen van hagedissen, vlinders, vogels, paddenstoelen en planten. Natuurmonumenten is blij met deze enorme inzet door vrijwilligers!

Vrijwilligers bij Duinmeer, vrijwilligers bij overstapje ingang MHD

Foto: Jowien van der Vegte

Vrijwilligersinzet voor Staatsbosbeheer

Marieke Schatteleijn, Staatsbosbeheer

Op landgoed Elswout zorgt een groep van vier 'boomgaardvrijwilligers' al vele jaren voor het onderhoud en snoei van de boomgaarden. De appeloogst was in 2011 bijzonder groot. De appels zijn daarom niet alleen aan het publiek verkocht tijdens de jaarlijkse paddenstoelendag, maar ook door de plaatselijke bakkerij Van Vessem & LePatichou omgetoverd tot heerlijke 'Elswout' appeltaart. Een deel van de opbrengst vloeide terug naar de boomgaard. Er werd nieuw gereedschap aangeschaft en open plekken in de boomgaarden zijn aangevuld met appelbomen van oude rassen.

Vrienden van het Kennemerstrand

Hennie Miltenburg, Vrienden van het Kennemerstrand

In 2011 hebben de 'Vrienden van het Kennemerstrand' project Heivlinder 2 afgerond en project Kennemerstrand opgestart. Met beide projecten wordt het open karakter van de duinvallei vergroot door struiken en bomen met wortel en al te verwijderen.

Voorafgaand aan de werkzaamheden zijn er verschillende rondleidingen en overleggen geweest in het veld over de uitvoering met o.a. SBB, LNH en PWN. Met excursies voor omwonenden werd de waarde van het gebied getoond om voldoende draagvlak te behouden voor het werk. De KNNV heeft in 2011 onderzoek gedaan naar insecten, nachtvlinders en paddenstoelen. In de werkgroep zijn enkele personele wisselingen, deze zijn niet van invloed op de voortgang van de projecten. De werkgroep spande zich ook in om een rustgebied in te stellen, waar een hondenverbod moet komen. Er is al een alternatieve route voor hondenbezitters aan de randen van het Kennemerstrand gemaakt. Dit jaar merkten we dat de aardkundige monumentale status van dit gebied reglementaire beperkingen geeft.

Natuurwerkdag Vrienden Kennemerstrand 5 november 2011

Flora en Fauna

Aanpak Amerikaanse vogelkers - gebieden Natuurmonumenten

Jowien van der Vegte, Natuurmonumenten

In augustus is in de gebieden van Natuurmonumenten gestart met het grootschalig verwijderen van Amerikaanse vogelkers. Dit is onderdeel van het LIFE-project 'Dutch Dune Revival', waar ook de Noordwestelijke natuurkern en een duinherstelproject op Voorne en Goeree bij horen.

Het hele duingebied is uitgekamd en de aannemer heeft alle Amerikaanse vogelkers van 5cm of dikker omgezaagd. Dit was een enorme klus. Begin november was deze ronde af. In 2012-2015 wordt jaarlijks weer een ronde gemaakt, waarbij de jongere exemplaren worden aangepakt. Ook de woekeraars Cotoneaster en Mahonia worden verwijderd.

Er zijn in de werkperiode twee publieksexcursies gehouden en is er veel aandacht geweest in de lokale media en staat er veel informatie op internet. Vrijwel alle bezoekers begrijpen waarom het nodig is, en hebben geen bezwaren tegen het werk. In augustus 2012 wordt weer een zaagronde ingezet. Ook zullen er in het najaar 2012 een tiental kleine locaties geplagd worden. Dit om de successie terug te zetten en kenmerkende duinplanten een nieuwe start te geven.

Picknicktafel

Foto's: Jowien van der Vegte

zagers Amerikaanse vogelkers

Bos en Duinparken Gemeente Bloemendaal

Ingrid Storm, gemeente Bloemendaal

In 2011 is begonnen aan het herstel van het Mr. Enschedépark en het Van Haemstede bos. Projecten waren onder andere:

- Uitvoering plan ereprijs (herstel van I van de zeer zeldzame bekende vindplaatsen in Nederland van de Kleine ereprijs)
- Bestrijden van de Amerikaanse vogelkers (bospest) en de gewone esdoorn
- Verwijderen van een gevaarlijke trap en dichtleggen van enkele overbodige paden.

Voor 2012 wordt het plaatsen van informatieborden voorbereid.

Door de inzet van de schaapskudde met herder is veel minder wenselijke beplanting opgegeten, ten gunste van nieuwe aanplant van onder andere eik, meidoorn, es, linde en veldesdoorn.

Konijnen

Jowien van der Vegte, Natuurmonumenten

Een goede ontwikkeling is dat het konijn resistentie lijkt te gaan ontwikkelen tegen het VHS- virus. De tellingen van 2011 hebben laten zien dat zeker in Duin en Kruidberg het herstel verder gaat. De konijntellingen zijn een van de langstlopende

onafgebroken onderzoeken op gebied van dieren. De tellingen zijn gestart in 1984, nu 28 jaar geleden! Er wordt in alle duingebieden langs de kust volgens dezelfde methode geteld en in dezelfde periodes.

Invasieve soorten

Jowien van der Vegte, Natuurmonumenten

Een zorgpunt is het toenemend aantal invasieve soorten (exoten) wat zich vestigt of probeert te vestigen. Daarmee worden geen soorten bedoeld die vanwege klimaat langzaam onze kant opkomen. Het gaat met name om bomen en struiken die zich uit de directe omgeving van het NPKZ verspreiden. Het gaat om waterplanten uit vijvers, maar ook zoogdieren, amfibieën, reptielen, en vogels. Deze soorten kunnen de kenmerkende duinplanten en -dieren verdringen. Amerikaanse vogelkers is het bekendste voorbeeld. Het kost veel geld en inzet om deze struik nu terug te dringen. Nieuwe soorten kunnen het beste aangepakt worden terwijl ze nog in een beheersbaar aantal aanwezig zijn.

Natuurgerichte recreatie, communicatie en educatie

De geschreven communicatiemiddelen Nationaal Park Zuid-Kennemerland

Margo Slot (Zandwaaier), Corine Emmelkamp (IVN), Reina de Smeth (IVN)

- Website: de website www.np-zuidkennemerland.nl wordt up to date gehouden met nieuwsberichten uit het park. De website is tevens de plek waar alle publieksexcursies die in het park georganiseerd worden, gereserveerd kunnen worden. Aantal bezoeken in 2011: ca. 45.000. De herkomst van websitebezoekers is af te leiden uit de statistieken van de website. De meerderheid van de bezoekers komt uit Nederland. Daarnaast zijn website bezoekers terug te leiden naar de VS, Duitsland en Engeland.
- Activiteitenflyer: deze gedrukte flyer geeft een overzicht van de publieksexcursies en evenementen in het Nationaal Park Zuid-Kennemerland. De flyer verschijnt 4 maal per jaar en heeft een oplage van 8000 stuks.
- Digitale nieuwsbrief: de gedrukte nieuwsbrief werd in 2011 vervangen door een nieuwsbrief per e-mail. Iedereen kan zich via de website aanmelden. De nieuwsbrief verschijnt 4x per jaar en wordt verstuurd naar 400 adressen.
- Social media: in 2011 is gestart met een Twitteraccount. Het aantal volgers stond op 31 dec 2011 op 60.
- Informatiebrochure: deze gedrukte brochure bevat achtergrondinformatie over het park en wordt gratis verstrekt via De Zandwaaier, maar ook via de gastheren NPZK. In november 2011 werd een vernieuwde brochure uitgegeven.
- Free publicity: vrijwel wekelijks stuurt de medewerker communicatie een persbericht uit naar de lokale media over de activiteiten en evenementen die plaatsvinden in het Nationaal Park. Daarnaast zijn door verschillende vertegenwoordigers persberichten verstuurd en interviews gegeven voor krant, radio en tv over diverse projecten en activiteiten in het Nationaal Park.

Huisstijl en eenheid in uitstraling van Nationaal Park Zuid-Kennemerland

onthulling van het eerste informatiebord

Foto: Tineke Hoogenboom

In 2011 werd het bebordingsplan afgerond. Op 4 april werd het eerste bord feestelijk geplaatst bij het bezoekerscentrum. Nadien werden, in lijn met het bebordingsplan, diverse borden geplaatst aan de buitenranden van het Nationaal Park.

Bezoekerscentrum, excursies en educatie basisonderwijs

Het bezoekerscentrum De Zandwaaier heeft in 2011 bijna 40.000 bezoekers ontvangen.

In 2011 werd de in 2010 ingezette koers doorgezet. In het aanbod van excursies, evenementen en educatieprogramma's lag de focus op het verhogen van de kwaliteit van het aanbod en op het in toom houden van de kwantiteit. In onderstaande tabel is te zien dat het aantal deelnemers aan inloopexcursies ongeveer gelijk bleef. 1650 mensen deden mee aan 115 inloopexcursies (excursies die vrij toegankelijk en via internet of telefonisch bij het bezoekerscentrum te reserveren zijn). Het aantal groepsaanvragen (excursie voor een groep op verzoek) is gedaald van 60 naar 30. De oorzaak is niet geheel te herleiden, maar de economische crisis speelt hierin wel een rol. Het ondernemen van individuele activiteiten **vanuit het bezoekerscentrum groeit nog steeds**. In totaal hebben bijna 3.000 kinderen en volwassenen gebruik gemaakt van verhuurproducten van het bezoekerscentrum, zoals een rugzak speur- of GPS tochten. De vernieuwing van een van de rugzakjes heeft een toename van de vraag opgeleverd.

De schoolexcursieflyer is herzien en verspreid met wervingsbrief naar alle basisscholen in een straal van 10 km rond het Nationaal Park. Het leverde mondjesmaat nieuwe aanmeldingen op.

Tabel 1. Aantal deelnemers van inloopexcursies, groepsaanvragen en meer. 2011 is hier vergeleken met 2010

	2011	2010	Deeln 2011	Deeln 2010	
Bezoekers			40.000	39.000	
Verhuur rugzak, speur- en gps-tochten	570	480	2900	2300	+
Inloopexcursies	115	110	1650	1600	+
Groeps aanvragen (gra's)	30	60	750	1300	-
Schoolexcursies	2010/2011	2009/2010			
	104	139			

Tentoonstellingen

- In 2011 werden diverse wisseltentoonstellingen georganiseerd. In januari stond de tentoonstelling Noordzeegeheimen van Stichting de Noordzee in het bezoekerscentrum.
- Februari en maart exposeerde Atelier 21 met acryl en aquarel schilderijen o.a. van planten en dieren in het Nationaal Park.
- April tot met juni exposeerde Jasper de Ruiters van Tringa Paintings met prachtige tekeningen van planten en dieren.
- De expositie '(op)getekend, en meer' was te zien in juli en augustus. Deze bood een overzicht van coproducties van bioloog en columnist René

Marcelis en beeldend kunstenaar Kees Verbeek. Zij delen beiden een fascinatie voor insecten en vooral vlinders.

Illustratie behorend bij de expositie '(op)getekend en meer.

Evenementen

Er is een aantal grotere en kleinere evenementen op verschillende locaties in het Nationaal Park georganiseerd. Dit jaar is voor het eerst getracht het aantal evenementen te beperken en beter verdeeld over de tijd aan te bieden. Zo werd de Heksendag, een populair evenement eind september, niet georganiseerd ten faveure van de Paddenstoelendag die een week daarna plaats heeft. Daarmee profileert het park zich meer als eenheid en ontvangen de evenementen die plaatsvinden meer publiciteit.

Een overzicht van de hoogtepunten:

- **Haarlems Dagblad Winterwandeling** (februari) ; had dit jaar een beperkt aantal deelnemers. Dit heeft geleid tot een grondige evaluatie met alle betrokkenen. Besloten is dit wandelevenement in 2012 nieuw leven in te blazen. Vanaf oktober is begonnen met de voorbereidingen voor het komend jaar met nieuwe PR, andere naamgeving en accent op de bijzondere route dwars door het Nationaal Park.
- **Wilde Buitendag** (april); een terugkerend evenement georganiseerd door de Zandwaaier i.s.m. Natuurmonumenten e.a. voor kinderen met hun ouders om stoere dingen in de natuur te doen. 200 stoere kinderen namen deel.
- **Nationaal Park Zomerdag** (juli); een nieuw evenement georganiseerd door De Zandwaaier in nauwe samenwerking met vele andere organisaties. De Zomerdag bood een markt voor natuur- en cultuurorganisaties en allerlei activiteiten voor jong en oud op het terrein van het Bezoekerscentrum. Dit evenement was een groot succes met ca. 2000 bezoekers.
- **Poëziefestival** (augustus); voor de 3^e keer georganiseerd door Stichting Kleine Revolutie producties uit Haarlem op Landgoed Elswout. Internationaal Poëziefestival waarin vijf grote Nederlandstalige dichters en drie buitenlandse dichters in de open lucht uit eigen werk voordroegen. De ca. 300 bezoekers konden ook eigen picknick meenemen of kleine hapjes bij Oranjerie-stand kopen.
- **Paddenstoelendag** (oktober); Jaarlijks terugkerend evenement, georganiseerd door IVN Zuid-Kennemerland op landgoed Elswout op de eerste zondag in oktober. Een goed georganiseerde, levendige dag met activiteiten voor kinderen, lezingen en excursies.
- **Schaapjes in 't veld** (december); georganiseerd door PWN en De Zandwaaier. Een Levende Kerststal, kerstkoor en schaapskudde buiten zorgden voor een prachtige kerstsfeer. 1400 bezoekers kwamen genieten van de kerstsfeer.

Winterdag

Foto: PWN

- **Openbare informatieavond** Op 1 december kwamen er 100 mensen naar de openbare informatieavond. voor bezoekers. O.l.v. voorzitter mevr. Emmens-Knol ging men in gesprek over 'Wat betekent het NPZK voor u? en Wat kunt u voor het NPZK betekenen?'. Deze onderwerpen maakten veel los.

Vrijwilligers

In het Nationaal Park Zuid-Kennemerland zijn veel vrijwilligers vanuit diverse organisaties actief. Het NPZK is blij met deze vrijwilligers, zonder welke een heel aantal activiteiten niet zou kunnen plaatsvinden. Hier willen wij met namen noemen:

- Vrijwillige (school) gidsen van het Nationaal Park
- Vrijwilligers die in het bezoekerscentrum ondersteuning verlenen
- Vrijwilligers die het bezoekerscentrum incidenteel ondersteunen bijvoorbeeld bij evenementen
- Vrijwilligers die bij de beheerders PWN, NM, SBB onderhouds- en onderzoekswerkzaamheden verrichten
- Vrijwilligers van groene organisaties die actief zijn met publieksvoorlichting en natuuronderzoek in en om het NPZK, met name IVN-ZK, VWG, KNNV.

Eind 2011 hebben IVN Zuid-Kennemerland, Nationaal Park Zuid-Kennemerland en Stichting Bezoekerscentrum De Zandwaaier op feestelijke wijze de samenwerking officieel bekrachtigd, door ondertekening van een samenwerkingsovereenkomst. Deze samenwerking heeft betrekking op publieksexcursies. Geplande en aangevraagde excursies in het Nationaal Park worden steeds meer door IVN gidsen uitgevoerd. In de overeenkomst zijn ook afspraken gemaakt over de eenheid in uitstraling en pr van deze activiteiten in het Nationaal Park en gelijkwaardig uitdragen van beide organisaties in publieke uitingen.

Ten bate van de binding, werving, opleiding en coaching van vrijwilligers werden ook in 2011 diverse activiteiten ondernomen door Nationaal Park Zuid-Kennemerland. Een overzicht van de belangrijkste acties in 2011:

- **Vrijwilligersinformatieavonden:** In het jaar zijn er twee momenten waarop alle actieve vrijwilligers in het NPZK uitgenodigd worden voor een informatiebijeenkomst. De uitnodiging gaat naar NM, SBB, PWN, IVNZK, VWG Zuid-Kennemerland, KNNV, Vrienden Kennemerstrand en NPZK.

Beheerders en vrijwilligers delen de laatste nieuwtjes en wetenswaardigheden met elkaar. De avond op 22 maart was uitsluitend voor vrijwilligers en werd bezocht door 65 deelnemers. De avond op 1 december vond plaats voorafgaand aan de openbare informatieavond. Er waren ca. 60 deelnemers.

- Gidsenuitje: In september was het jaarlijkse dagje uit voor de NPZK-gidsen georganiseerd. Deze dag vond plaats in het Noordelijk deel van het park om de NPZK-gidsen ook met dit gebied vertrouwd te maken. Een bijscholing over bomen, maakte deel uit van de dag. 32 gidsen deden mee.
- Kerstborrel: Tijdens het evenement 'Schaapjes in 't veld' werd de jaarlijkse kerstborrel voor vrijwilligers georganiseerd. In 2011 werden 9 nieuwe schoolgidsen opgeleid. Een uitgebreide wervingsactie ging hieraan vooraf. Bij aanvang van de opleiding werden er 16 deelnemers geselecteerd. In totaal waren er eind 2011 22 Nationaal Park Zuid-Kennemerland gidsen. Daarvan geven er 17 schoolexcursies.

Gastheren Nationaal Park Zuid-Kennemerland

In 2011 werden 13 nieuwe gastheren opgeleid
Foto: Reina de Smeth

Voor de tweede keer werd een cursus 'Gastheer van Nationaal Park Zuid-Kennemerland' gegeven. 13 deelnemers, werkzaam bij recreatieondernemingen in en rondom het park, volgden deze cursus. In totaal zijn er nu 19 bedrijven erkend 'Gastheer van Nationaal Park Zuid-Kennemerland' (bijlage 2). Deze cursus resulteerde in diverse arrangementen, ontworpen door de gastheren, in het park. Deze gastheren ontvangen en verspreiden informatie over het park aan hun gasten. Zo wordt de activiteitenflyer en de informatiebrochure over het park via de gastheren verspreid.

Nieuwe Informatievoorziening

Marieke Berendsen, MB project

Werkgroep Nieuwe Informatievoorziening

PWN is voornemens om voor het Nationaal Park Zuid-Kennemerland een nieuw bezoekerscentrum te bouwen in de plaats van het huidige bezoekerscentrum De Zandwaaier. Daarnaast komen er twee informatiepunten, één in het nieuwe Pieter Vermeulenmuseum aan het Kennemerstrand en een informatiepunt op Elswout.

De projectgroep, die betrokken is bij de realisatie van de drie informatiepunten, wordt gevormd door de Werkgroep Nieuwe Informatievoorziening waarin vertegenwoordigers van Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, PWN, IVN en

bezoekerscentrum De Zandwaaier zitting hebben.

De werkgroep Nieuwe Informatievoorziening is in de periode 2009, 2010 en 2011 diverse malen bij elkaar gekomen om, in nauwe samenwerking, te komen tot een masterplan voor de nieuwe informatievoorziening.

Nieuwe Informatievoorziening voor NPZK, is te vertalen in drie punten, te weten:

Informatiepunt Strand

De locatie van dit informatiepunt is nog niet bekend maar is in ieder geval dicht bij de kust gelegen.

Het thema is ***kust en klimaat***.

Informatiepunt op het landgoed Elswout

In Elswout wordt het informatiepunt op het plein voor het poortgebouw geplaatst.

Het thema is ***landgoederen en cultuurhistorie***.

Bezoekerscentrum Koevlak

Het centrale bezoekerscentrum krijgt gestalte op een nieuwe plek: Koevlak.

Centraal staat het thema ***ecologie en natuur***.

Periode november 2010 – januari 2012

Werkgroep Nieuwe Informatievoorziening en Tentoonstellingsbureau Perspekt hebben eind november 2010 het masterplan voor de drie punten gepresenteerd. Deze werd aangenomen door het managers overleg d.d. 10 december 2010 en gepresenteerd in het Overlegorgaan van NPZK. Met dit plan heeft de werkgroep nieuwe informatievoorziening een ambitie aangegeven waarvan de beheerders van Nationaal Park Zuid-Kennemerland onderling bepalen of en hoe dit gerealiseerd kan worden. Daartoe werd in de volgende fase de fondsenwerving uitgevoerd om alle kosten dekkend te krijgen.

In het jaar 2011 is de fondsenwerving gestart door NPZK. Looptijd tot van januari tot en met oktober 2011.

Resultaat van deze werving:

Financiële toezeggingen van:

Prins Bernhard Cultuurfonds/Noord-Holland:	10.000 euro (inrichting bezoekerscentrum Koevlak)
ANWB fonds:	10.000 euro
Gemeente Zandvoort:	10.000 euro
Gemeente Bloemendaal:	10.000 euro

Uitgaand van de directiebegroting van het masterplan zoals in 10 december 2010 aangenomen, zijn de kosten nog niet volledig gedekt. In het managementoverleg d.d. 7 oktober 2011 wordt besloten om uit te gaan van de financiën zoals die nu beschikbaar zijn en deze aan te wenden op een wijze die aansluit bij de realisatie van

de locaties voor informatievoorziening van het NPZK.

De werkgroep Nieuwe Informatievoorziening heeft de opdracht om met een voorstel te komen voor passende, minder ambitieuze invulling van de informatiepunten en het bezoekerscentrum. Voor de begeleiding van de werkgroep Nieuwe Informatievoorziening is een extern projectleider ingezet. Voor de realisatie van de

drie punten wordt gewerkt met een kostenbegroting met volledige dekking.

Stand van zaken en planningsprognose

Informatiepunt Strand

Natuurmonumenten heeft, vanaf de start van het traject van de nieuwe informatievoorziening, de wens om op te trekken met het Pieter Vermeulen museum dat nieuwe huisvesting krijgt aan het IJmuidersstrand. De thematiek van dit museum is aanvullend op het thema van dit informatiepunt, kust en klimaat. Een uitgelezen kans voor alle betrokken partijen om de bezoeker optimaal te kunnen informeren. Het informatiepunt Strand krijgt een aantal vierkante meters binnen deze accommodatie. Echter, de realisatie van deze locatie is nog niet in zicht. Tijdens de raadsvergadering van de gemeente Velsen van 29 september 2011 is besloten dat voor het Pieter Vermeulen Museum de tijdelijke huisvesting in Driehuis wordt opgeknapt. Een extern bureau onderzoekt de mogelijkheden om verschillende organisaties als het Pieter Vermeulen Museum en het informatiepunt NPZK/Natuurmonumenten onder te brengen in nieuw te bouwen huisvesting bij IJmuiden aan Zee. Medio 2012 zal hier meer duidelijkheid over zijn. Maar ook voor gemeente Velsen geldt dat er aan fondsenwerving moet worden gedaan, 450.000 euro is beschikbaar voor de nieuwbouw, er wordt een projectleider aangetrokken om o.a. de financiering van het tekort te realiseren.

Informatiepunt Elswout

Vanwege de financiële situatie heeft SBB besloten om geen gebouwd of overdekt informatiepunt te realiseren en beheren. Daarom is gekomen voor een presentatieplaats buiten, op het plein voor het poortgebouw. Hiervoor dient een monumentenvergunning -toestemming te worden aangevraagd door Staatsbosbeheer. Met de presentatie wordt de bezoeker geïnformeerd over wat ze nu kunnen zien op Elswout en hoe dit is ontstaan. Het legt de verbinding tussen Elswout en Landgoederen in het Nationaal Park in het algemeen. Het verleidt de bezoeker om erop uit te gaan en het landgoed zelf te ontdekken.

Bezoekerscentrum Koevlak

In november 2010 is het definitief ontwerp van het nieuwe bezoekerscentrum, gemaakt in opdracht van PWN door BBHD architecten, gepresenteerd tijdens de bezoekersavond van het Nationaal Park. In de loop van 2011 is gewerkt aan verdere technische invulling, procedure voor het BREAM-certificaat (voor duurzaam bouwen) en vergunningprocedures. Daarnaast is de buitenruimte, waaronder het erf van het bezoekerscentrum, een natuurspeelsterrein en de parkeerplaats, ontworpen door landschapsarchitect Ykema. Een projectleider van PWN begeleidt het geheel. De bouw van het bezoekerscentrum kan van start, als alle vergunningen zijn verkregen. De herinrichting van de voorste parkeerplaats zal voorjaar 2012 worden aangevangen. Verwachting is dat in september 2012 gestart kan worden met de bouw van het bezoekerscentrum.

Onderzoek

Broedvogelkartering NPZK

Hubert Kivit, PWN

Door bureau Van der Goes en Groot is samen met enkele leden van de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland een nieuwe inventarisatieronde gedaan van de broedvogels van het NPZK. Er zijn daarbij 6680 territoria van alle behalve de meest talrijke broedvogels in kaart gebracht.

Opvallende verschillen t.o.v. vorige kartering zijn:

Nieuw: soepeend, ooievaar, spotvogel, aalscholver, halsbandparkiet, oeverwaluw en kerkuil

Verdwenen: boomvalk, torenvalk, wespandief, waterral, Turkse tortel, ijsvogel, pijlstaart, geelvleugelara, bontbekplevier en mandarijneend

Toegenomen (> 50%): grauwe gans, grote Canadese gans, appelvink, kleine bonte specht, gekraagde roodstaart, huismus, spreeuw, houtsnip, krakeend, putter en bosuil

Afgenomen (> 50%): dodaars, wilde eend, graspieper, kneu, waterhoen, zwarte kraai, zwarte mees, glanskop, groene specht, goudhaan, ekster, grote lijster, kauw, witte kwikstaart, kleine plevier, ransuil, scholekster en sperwer.

De resultaten van de kartering zijn middels een web applicatie te bekijken en te vergelijken met eerdere karteringen; op dit moment nog via de site van ontwikkelaar Bart Veenstra, binnenkort via de sites van NPZK en PWN; zie

<http://www.eco-on-site.nl/npzk2011/site2011/BroedvogelsNPZK.HTM>

nachtegal Foto: Co Harkmans

grote bonte specht Foto: Joost Veer

Wisentpilot Kraansvlak

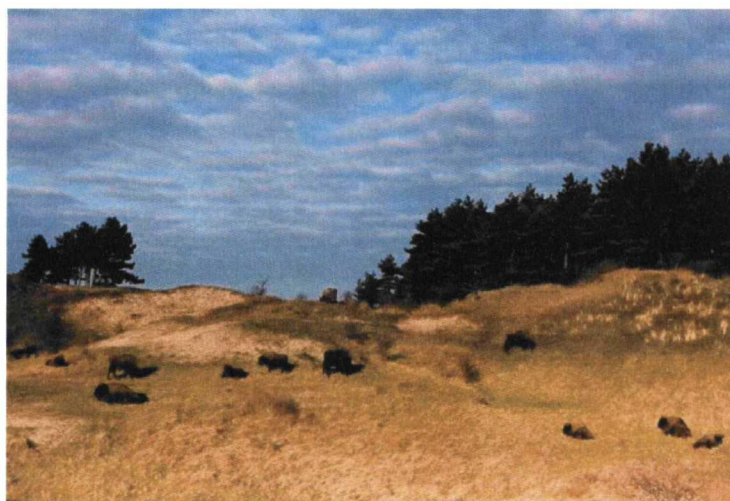
Yvonne Kemp, PWN

Het afgelopen jaar was wederom een goed jaar voor de wisenten in het Kraansvlak. In mei-juni zijn drie kalfjes geboren (een stiertje en twee koe kalfjes), wat de totale natuurlijke aanwas op negen brengt. Bij de koniks die in hetzelfde gebied leven, werden drie veulens waaronder de eerste merrie geboren. De geboorten geven aan dat de dieren zich prima redden in het gebied zonder te worden bijgevoerd. De winterperiode zijn de kuddes goed doorgekomen hoewel er wel een lichte terugval in conditie te zien was zoals dat normaal is met grote grazers die in de natuur leven. Het wetenschappelijk onderzoek over de wisenten, koniks en Schotse Hooglanders die ten Noorden van het Kraansvlak leven, heeft ook in 2011 veel interessante informatie opgeleverd.

Vooral opvallend is dat Kardinaalsmuts flink aangepakt is door de wisenten; ze zijn er dol op en schillen de bast hiervan enthousiast af. Het maakt dan ook een aanzienlijk deel uit van hun dieet.

GPS data en veldobservaties door studenten geven aan dat de dieren zich veel ophouden in het halfopen struweel en daarnaast erg fan zijn van de zandige delen. Door het nemen van stofbaden brengen zij een andere dynamiek in het terrein teweeg dan de koniks.

In 2012 wordt gevierd dat de pilot vijf jaar geleden gestart is toen de eerste dieren uit Polen ingezet werden. Dan krijgen de wisenten en koniks er ruimte bij aan de Westkant van hun duingebied. Daarnaast is door projectpartners PWN en ARK Natuurontwikkeling besloten de pilot te verlengen met vijf jaar. Dit geeft de mogelijkheid om meer in detail te onderzoeken wat de wisent voor invloed heeft op het duinlandschap en hoe de interactie met andere herbivoren is; belangrijke informatie die het voortbestaan van deze nog steeds bedreigde diersoort kan dienen!

Wisenten in het Kraansvlak

Foto: Ruud Maaskant

Onderzoek naar boommarters in Zuid-Kennemerland

Piet Veel, PWN

Al jaren worden er met enige regelmaat boommarters gezien in Zuid-Kennemerland. Dat er sprake was van voortplanting was aannemelijk (onder meer door vondst van een doodgereden zogend vrouwtje), maar er was niets met zekerheid bekend. Ook over de verspreiding over de verschillende natuurgebieden en particuliere terreinen was weinig bekend. In het begin lag het zwaartepunt van de waarnemingen in het noordoostelijk duingebied rondom de Brederodeberg, in de afgelopen tien jaar nam ook het aantal waarnemingen in de Amsterdamse Waterleidingduinen toe.

In 2010 is door Landschap Noord-Holland met groot succes een onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van boommarters in de Oostelijke Vechtstreek. Dit onderzoek werd uitgevoerd met 'fotovallen'. Dit zijn camera's, die automatisch reageren op beweging en temperatuurverschillen en waarmee zowel dag als nacht (infrarood) foto's of korte video's kunnen maken.

Dit vormde aanleiding voor LNH om PWN te benaderen om deze techniek in 2011 ook in Zuid-Kennemerland toe te passen. PWN reageerde positief. In de Amsterdamse Waterleidingduinen was al een groepje vrijwilligers rondom Bart Noort met fotovallen aan het werk en Waternet sloot zich hierbij aan. Ook Staatsbosbeheer toonde interesse en daarmee was het trio opdrachtgevers compleet.

Meer dan 30 vrijwilligers gingen in groepjes met elk drie camera's aan de slag. Iedere groep verkaste binnen het aan hen toegewezen gebied iedere drie weken hun camera's. Het onderzoek duurde van eind mei tot begin september, waardoor zo'n vijf á zes locaties werden onderzocht. Iedere week werden de camera's nagelopen en de fotokaartjes uitgelezen.

Boommarter in NPZK. Infrarood opname fotoval

Monitoring door de Libellenwerkgroep

Frans Koning, coördinator KNNV-Libellenwerkgroep Zuid-Kennemerland

In 2011 zijn alle twaalf monitoringsroutes weer zes tot twaalf maal bezocht. Ondanks het niet geweldige zomerweer waren de telresultaten iets beter dan in 2010. Er werd 8% meer geteld, het aantal libellen was 17.450. Het aantal soorten was 30. Het aantal soorten juffers was 13 (in 2010 14 soorten). De Tangpantserjuffer werd niet meer gezien. Het aantal echte libellen nam met 33% toe. Het aantal soorten is nu 17 en was in 2010 12.

De werkgroep heeft vier goed bezochte excursies gegeven. Bijzonder leuk was de excursie voor de jeugdleden van de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland. In het voorjaar, 24 mei, vond er een zeer goed bezochte lezing door Klaas-Douwe Dijkstra plaats en in het najaar, 25 oktober, kwam Eric de Vroome van KNNV afdeling Hoorn op bezoek die ons verraste met een complete nascholingscursus. Tussendoor heeft de werkgroep op 16 maart een lezing verzorgd voor een groep belangstellenden.

Gewone Oeverlibel

Foto: Marja Koning

Onderzoek van derden in het park,

Hubert Kivit, PWN

Universiteiten en andere instanties voeren ook vele onderzoeken uit in het park. Bron van onderzoek berichten komen uit de Onderzoek Nieuwsbrief die PWN elk kwartaal verspreidt onder haar contacten.

Preferente stroombanen

Cristi Gherase, een student aan de Universiteit van Amsterdam heeft in november onderzoek gedaan naar de manier waarop water door de bovenste bodemlaag stroomt. Veel duinzand is waterafstotend waardoor regenwater langs specifieke paadjes (zgn. preferente stroombanen) naar het grondwater stroomt. De vraag is welke rol de vegetatie speelt bij het ontstaan en in stand blijven van de stroombanen en hoe veranderlijk deze in de tijd zijn. Het onderzoek vond plaats in de Kennemerduinen.

Houtzwammen op prunus

Vrijwilliger Michiel de Haseth inventariseerde dit jaar houtzwammen op Amerikaanse vogelkers in de Kennemerduinen. In het kader van de prunusbestrijding worden alle zaadbomen omgezaagd; de overgebleven stompjes vormen een ideaal doelwit voor houtzwammen. Tot nu toe heeft hij 41 soorten vastgesteld, waaronder leuke soorten als het plooiwieswaaier (*Plicaturopsis crispa*), een klein 'dakpannetje' dat pas in 1989 voor het eerst in Nederland werd vastgesteld, en dat lijkt te profiteren van het warmere klimaat.

Poelen en libellen

In juni heeft Marjolein v/d Tol van Larenstein Hogeschool haar onderzoek naar de geschiktheid van duinpoelen in Zuid-Kennemerland in relatie tot begrazing afgerond. De belangrijkste conclusies zijn dat de poelen schoon en helder zijn en ondanks de begrazing in redelijke mate helofyten (boven het water uitstekende waterplanten als riet) bevatten. Bijna alle poelen worden door grazers bezocht, het meest intensief in het najaar. Helaas waren de beschikbare libellengegevens te fragmentarisch om een relatie te kunnen leggen met de begrazing.

Jaarverslag Libellenwerkgroep

De libellenwerkgroep Zuid-Kennemerland heeft het jaarverslag over 2010 gepubliceerd. Het bevat overzichten per soort, per gebied en per monitoringroute. Opmerkelijke waarnemingen waren de tangpantserjuffer en de zuidelijke keizerlibel. In totaal werden er 34.000 exemplaren geteld; de watersnuffel nam hiervan een derde voor zijn/haar rekening.

Plagexperiment aardbeivlinder

Op 24 maart hield Michiel Wallis de Vries een lezing over het plagexperiment voor de aardbeivlinder in het Kraansvlak. Zijn voornaamste conclusie was dat het kleinschalige patroon van opwarmplekjes met beschutting, foerageerplanten en ei-afzetplanten niet zo snel na plaggen ontstaat. Op termijn zijn de perspectieven op de geplagde plekken echter gunstig.

Klimaatverandering

Bernard Voortman, van KWR, doet onderzoek naar de gevolgen van klimaatverandering op de nuttige neerslag, en hoe dit verschilt per vegetatietype. In dat kader neemt hij in de Kennemerduinen kleine monsters van mos vegetaties. De resultaten worden gebruikt in een evapotranspiratiemodel. Nieuw in dit model is dat de vegetatie niet als vast gegeven wordt meegenomen maar als gevolg van klimaatverandering kan veranderen in de tijd.

Kruisingen van Zegges

Theo Baas van Landschap Noord-Holland heeft in het verleden in vallei het Houtglop in de Kennemerduinen vermoedelijk de kruising tussen Zeegroene zegge en Drienerfzegge gevonden. Hij gaat hier in juni opnieuw naar op zoek met zeggedeskundige Jacob Koopman (een in Polen wonende zeggenexpert) die bezig is aan een artikel over alle kruisingen van Zegges in Europa.

Bijzondere mestkever

Op 13 april vond Oskar Vorst een bijzondere mestkever op paardenmest langs het fietspad achter Parnassia in de Kennemerduinen: *Aphodius subterraneus*. Een kleine zwarte mestkever van een groot genus *Aphodius*, direct herkenbaar is aan de ribben op de dekschilden, een soort waarvan veel oude waarnemingen zijn, o.a. uit de Hollandse duinen. Na 1966 slechts 3, de laatste dateert van 1981 (Oud Naarden).

Evolutionaire aanpassingen insecten

Prof. Menno Schilthuizen doet onderzoek aan evolutionaire aanpassing van inheemse insecten aan uitheemse voedselplanten. Hij doet dit o.a. bij Amerikaanse Vogelkers in Zuid-Kennemerland, waarbij hij gebruik maakt van de inventarisatiegegevens van prunussen zoals die door ons zijn verzameld.

Duinbodem en vegetatie

Peter van Bodegom van de Vrije Universiteit doet al jaren ecologisch onderzoek aan valleiplanten in de Kennemerduinen. Er wordt met name gekeken naar de ontwikkeling van bodemnutriënten in relatie tot de vegetatiesamenstelling. Ook dit jaar gaat hij daar met enkele studenten aan de slag om de vraag te beantwoorden waarom soorten van voedselrijke en voedselarme bodem samen voor *blijven* komen in veel valleien. Voorheen werd aangenomen dat dit een tijdelijk effect als gevolg van de inrichting van een vallei was.

Monitoring amfibieën in poelen en duinmeren

Jowien van der Vegte, Natuurmonumenten

Ger Mes, een vrijwilliger bij Natuurmonumenten, doet al jaren onderzoek naar het voorkomen van amfibieën in Duin en Kruidberg e.o. Hij kijkt welke poelen gebruikt worden, door welke amfibieën en hoe succesvol hun voortplanting is. Tevens kijkt hij naar het mogelijk voorkomen van twee zeer besmettelijke en dodelijke infectieziektes. Eén wordt veroorzaakt door een schimmel en wordt chytridiomycose genoemd, de ander is het gevreesde Rana-virus dat wereldwijd zelfs al heeft geleid tot uitsterven van soorten.

Teken-onderzoek

Jowien van der Vegte, Natuurmonumenten

Al vele jaren wordt er onderzoek gedaan in Duin en Kruidberg naar het voorkomen van teken. Gevangen dieren worden onderzocht op ziekteverwekkers zoals de bacterie die 'Lyme' veroorzaakt. Vele jaren is dit uitgevoerd door medewerkers van Alterra. Nu is dat overgenomen door het centrum monitoring Vectoren van het ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie. In het nieuwe onderzoek worden transecten gemonitord die gekozen worden op plaatsen waar veel teken zouden kunnen voorkomen en waar contact met mensen waarschijnlijk is. Bijvoorbeeld bermen van wandelpaadjes en speelveldjes.

Bijlage I

Samenstelling Overlegorgaan 2011

Mw. F.G. van Diepen-Oost	-	voorzitter OO (tot 24 juni 2011)
Mw. A. Emmens-Knol	-	voorzitter OO (vanaf 24 juni 2011)
Mw. J. Groen	-	secretaris NPZK
Mw. L. Peetoom / A. Goedemans	-	ondersteuner/adjunct secretaris
Dhr. K. de Jong	-	Natuurmonumenten
Mw. S. de Jonge	-	Staatsbosbeheer
Dhr. P. Veel	-	PWN
Dhr. J. Bond	-	Gedeputeerde Prov. Noord-Holland
Dhr. A. Hassing / Mw. E. ten Hag	-	plaatsvervanger J. Bond
Mw. D. Teeling	-	regiodirecteur IVN
Mw. A. Baerveldt	-	wethouder gemeente Velsen
Dhr. R. van Doorn	-	wethouder gemeente Haarlem
Dhr. A. Sandbergen	-	wethouder gemeente Zandvoort
Mw. A. Schep	-	wethouder gemeente Bloemendaal
Dhr. B. Lensink	-	namens particuliere eigenaren

Samenstelling Adviescommissie 2011

Mw. J. Groen	-	Provincie Noord-Holland
Mw. S. van Wesemael, voorzitter	-	PWN
Mw. J. van der Vegte	-	Natuurmonumenten
Mw. M. Schatteleijn	-	Staatsbosbeheer
Dhr. D. Vonk	-	Gemeente Haarlem
Mw. I. Storm / dhr. O. van Nispen	-	Gemeente Bloemendaal
Dhr. E. van Leuven / Mw. T. Olivier	-	Gemeente Velsen
Dhr. J. Sandbergen	-	Gemeente Zandvoort
Dhr. H. Wijkhuizen	-	Zuid Kennemerland Natuurlijk
Dhr. M. Janssen	-	Stichting Duinbehoud
Mw. M. Slot	-	De Zandwaaier
Mw. T. Hoogeboom	-	IVN

Samenstelling Stichtingsbestuur 2011

Mw. F.G. van Diepen- Oost	-	voorzitter (tot 24 juni 2011)
Mw. A. Emmens-Knol	-	voorzitter (vanaf 24 juni 2011)
Mw. S. van Wesemael	-	penningmeester
Mw. J. Groen	-	secretaris (tot 9 december 2011)
Mw. A. Baerveldt	-	secretaris (vanaf 9 december 2011)

Samenstelling Stuurgroep Natuurbrug 2011

Mw. F.G. van Diepen- Oost	-	voorzitter (tot 24 juni 2011)
Mw. A. Emmens-Knol	-	voorzitter (vanaf 24 juni 2011)
Dhr. J. Bond	-	Gedeputeerde Prov. Noord-Holland
Dhr. P. Veel	-	PWN
Dhr. K. J. Provoost	-	Natuurmonumenten
Dhr. E. Cousin	-	Waternet
Dhr. A. H. Sandbergen	-	Gemeente Zandvoort

Samenstelling bestuur Duincentrum De Zandwaaier 2011

Dhr. P. Veel	-	PWN (voorz., penningmeester)
Mw. D. Teeling	-	IVN (secretaris)
Dhr. K. de Jong	-	Natuurmonumenten
Mw. S. de Jonge	-	Staatsbosbeheer
Dhr. B. Lensink	-	Landgoed Duin & Kruidberg

Bijlage 2

Gastheren Nationaal Park

- Droompark Buitenhuizen, Velsen/Zuid
- Duincafé De Zandwaaier/De Karmeliet, Overveen
- Fa. Ekogron, Santpoort-Zuid
- Hoeve Duin en Kruidberg, Santpoort-Noord
- Kraantje Lek, Overveen
- Kuuna uitjes, Zandvoort
- Landgoed Duin & Kruidberg, Santpoort-Noord.
- Manege Kennemergaarde, Santpoort-Noord
- Manege Rückert, Zandvoort
- Recreatieschap Spaarnwoude
- Restaurant De Uitkijk, Bloemendaal
- VVV Zandvoort
- Bezoekerscentrum De Zandwaaier, Overveen
- Camping de Duindoorn, IJmuiden aan Zee
- Strandpaviljoen Beach Inn, IJmuiden aan Zee
- Goesting Events BV, Heemskerk
- Plattelandscafé de Doofpot, De Zilk
- Camping de Branding, Zandvoort
- Go Sport & Play, Zandvoort

Nationale Parken

- 1 Schiermonnikoog
- 2 Lauwersmeer
- 3 Duinen van Texel
- 4 De Alde Feanen
- 5 Drentsche Aa
- 6 Drents-Friese Wold
- 7 Dwingelderveld
- 8 Weerribben-Wieden
- 9 Zuid-Kennemerland
- 10 De Sallandse Heuvelrug
- 11 De Hoge Veluwe
- 12 Veluwezoom
- 13 Utrechtse Heuvelrug
- 14 De Biesbosch
- 15 Oosterschelde
- 16 De Loonse en Drunense Duinen
- 17 De Maasduinen
- 18 De Zoom- Kalmthoutse Heide
- 19 De Groote Peel
- 20 De Meinweg

**Nationaal Park
Zuid-Kennemerland**

Secretariaat Nationaal Park Zuid-Kennemerland
Postbus 3007
2001 DA Haarlem